СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 18. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТИ, пятниця, 28-го січня 1944. | No. 18. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, January 28, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО „ОШУСТВО ПРИ ВОЯЦЬКІМ ПРАВІ ГОЛОСУВАННЯ"

ВАШИНҐТОН.—Послання президента до конґресу в справі довгої незгоди над наладнанням права голосування для вояків називає сенатську ухвалу про „стейтові права" засобом, який намагається „ошуством" позбавити вояків права голосовання. Справа з підготовою відповідного закону для признання права голосування для вояків у чинній службі протягалася кілька місяців, бо не було легко найти спосіб, як це перевести. Останнього місяця сенат остаточно приняв проект, щоб заґарантувати голосування на підставі стейтової приналежности вояків, моряків та маринарів і ця справа мала ще бути передискутована в палаті репрезентантів. Гострий вислів президента стрінувся з гострою відправою збоку републиканської ґрупи, іменем якої сенатор Тефт висловився, що така критика збоку президента це обида для конґресу. — Президент домагається у посланню зарекордовання кожного конґресмена при голосуванню над цією справою. З огляду на таку рішучу поставу обох сторін передбачують завзяту спірку між президентом і великою ґрупою в обох палатах конґресу.

СТОРОННИЧІСТЬ УРЯДУ ДО ЮНІЙ ПРИЧИНОЮ СТРАЙКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Спеціяльна комісія палати репрезентантів для Розсліду Аґенцій Уряду зажадала від конґресу зясування прав поодиноких аґенцій. Як приклад на потребу такого кроку комісія подає поведінку Краєвої Воєнної Ради, котра на думку Комісії, присвоює собі законодатні права і накладає на підприємців обовязок при заключуванню контрактів, що вони мають дбати про утримування членства в юніях і помагати юніям при збиранню членських вкладок. Таксамо в контрактах накладається обовязок примусового суду, коли прийде зажалення від наємців. Через таку поведінку, твердить комісія, число страйків між робітниками, замісць маліти, почало рости. Від часу ухвалення протистрайкового закону число страйків досягло цифри 5,438 з 21,500, страченими днями і з 4,991,500 страйкуючими робітниками.

ВОЯКИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ НА СТО БІЛІОНІВ.

НЮ ЙОРК. — Інститут Життєвих Обезпечень виказує, що американські вояки є найвище забезпечені поміж усіми вояками світу. Сума забезпечення досягає сто біліонів долярів на 14,000,000 полісах вояків, моряків та маринарів.

КОНҐРЕС ГОТОВИЙ ДО СТУДІЙ ПІСЛЯВОЄННОЇ ГОСПОДАРКИ.

ВАШИНҐТОН. — Предсідник палати репрезентантів Рейборн іменував 18 членів палати з обох політичних партій для студій і плянування післявоєнної господарки, згідно з бажанням висловленим на нараді посадників у Шікаґу. Відповідну резолюцію для такої акції вніс був конґресмен Вилієм М. Колмер. Він теж став головою нової комісії.

ДАЄС БУДЕ РОЗСЛІДЖУВАТИ ПОЛІТИЧНУ АКЦІЮ СІО.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Даєс з Тексасу виявив, що його комісія для Неамериканських Затій розслідить діяльність „Комітету Політичної Акції", створеного Конґресом Промислових Орґанізацій (СІО). На дальшу працю комісії Даєса конґрес висиґнував $75,000. СІО призначило на політичну акцію $2,000,000 з метою поваленння при виборах конґресменів, які не підуть на проґраму орґанізації СІО. Даєс теж висловився, що він буде розслідживати діяльність орґанізації „Мир уже тепер".

НЕ БУДУТЬ ВИРОБЛЯТИ АЛЬКОГОЛЮ НА НАПИТКИ.

ВАШИНҐТОН. — Військо та промислові цивільні підприємства запотребовують тільки алькоголю, що продукція алькоголю в 1944 р. мусить бути обмежена лише до заспокоєння згаданих потреб. Тому виріб алькоголю для горівок буде заставлений, як це заявив Доналд М. Нелсон, голова Ради Воєнної Продукції. Запотребування алькоголю для промислових цілей збільшилося від тоді, коли придумали виріб штучної ґуми після заняття ґумових лісів японцями.

АРҐУМЕНТИ ПЕТЕРСОНА ЗА ПРИМУСОВУ КРАЄВУ СЛУЖБУ.

ВАШИНҐТОН. — Підсекретар війни Роберт П. Петерсон складав зізнання перед Комісією для Військових Справ у сенаті і заявив, що Америка може виставити армію з 16,000,000, колиб так була переведена примусова служба праці. На запит чи він відчуває недостачу робучої сили, Петерсон відповів, що надії в нас нема цієї недостачі, але робуча сила не є належно використана і тому часто не можна наладнати програми воєнної діяльности.

Причини зірвання взаємин Арґентиною

БУЕНОС АЙРЕС. — Заповіджене зірваня дипльоматичних взаємин між Арґентиною й державами Осі проголошено після того, як відповідний документ підписав президент Педро Рамірез і міністер закордонних справ Альберто Хільберт. Пороблено приготування до виїзду дипльоматичних та консулярних урядовців Німеччини й Японії в недалекому часі. Італії не згадано тому, що Арґентина визнає італійський уряд ґенерала Бадолія. Як причини зірвання взаємин подано такі: 1. Арґентинський уряд ствердив, що на території Арґентини йде безупинна праця німецьких шпигів на шкоду держав, заприязнених з Арґентиною, а внаслідок того загрожені суверенні права держави. 2. За працю шпигів відповідальні є уряди держав Осі. 3. Серед таких відносин перебування дипльоматичних представників загрожувало безпеченству краю. 4. Участь дипльоматичних представників у шпигунській праці вимагає від уряду ясного окреслення їхньої діяльности.

СЕКРЕТАР ГОЛ ВДОВОЛЕНИЙ ІЗ ПОДІЙ В АРҐЕНТИНІ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол висловив своє вдовілля з зірвання дипльоматичних взаємин між Арґентиною й державами Осі. Він теж надієтьcя, що Арґентина піде дальше в теперішному напрямку в закордонній політиці, яка забезпечить Західну Півкулю перед затіями німецьких та японських агентів.

БОЛЬШЕВИКИ ВІДМОВЛЯЮТЬСЯ ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В СПОРІ З ПОЛЬЩЕЮ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол оголосив, що Советська Росія відкинула його пропозицію, вислану ще 15. січня, щоб Америка вжила своєї услуги для привернення дипльоматичних взаємин між Росією й польським урядом, що тепер перебуває в Лондоні. У відповіди, як про це згадав Гол, сказано, що Совєти доцінюють добру волю американського уряду, але вважають, що відносини ще не дозріли до цього, щоб американську прислугу можна використати. Коли запитали Гола про його думку в справі заяви британського міністра закордонних справ Антона Ідена, що Анґлія не признає зміни границь після серпня 1939. р., Гол відповів, що він ще не читав тексту заяви Ідена і тому не може нічого про неї сказати.

Іден про польсько-советський граничний спір

ЛОНДОН. — Консервативний посол К. В. М. Пикторн поставив у британськім парляменті міністрови заграничних справ запит в справі боротьби польського уряду на вигнанню й советського уряду в Москві за східні границі Польщі. Він зібрав усі дотеперішні заяви британського уряду, які можуть відноситися до тієї справи, і питався: Чи уряд ще далі стоїть на становищи заяви премієра з 3. вересня 1940. року, що він не признасть ніяких територіяльних змін, що зайшли підчас війни, хіба що вони сталися за вільною згодою сторін? Він питався далі, чи уряд стоїть на становищи заяви секертаря заграничних справ, поданої в парляменті 3. липня 1941. року, що Британія не признасть ніяких територіяльних змін відносно Польщі від серпня 1939. року, та чи він стоїть на становищи другої засади Атлянтійського Чартеру, що є проти територіяльних змін, які не йдуть по лінії вільно висказаних бажань заінтересованих народів.

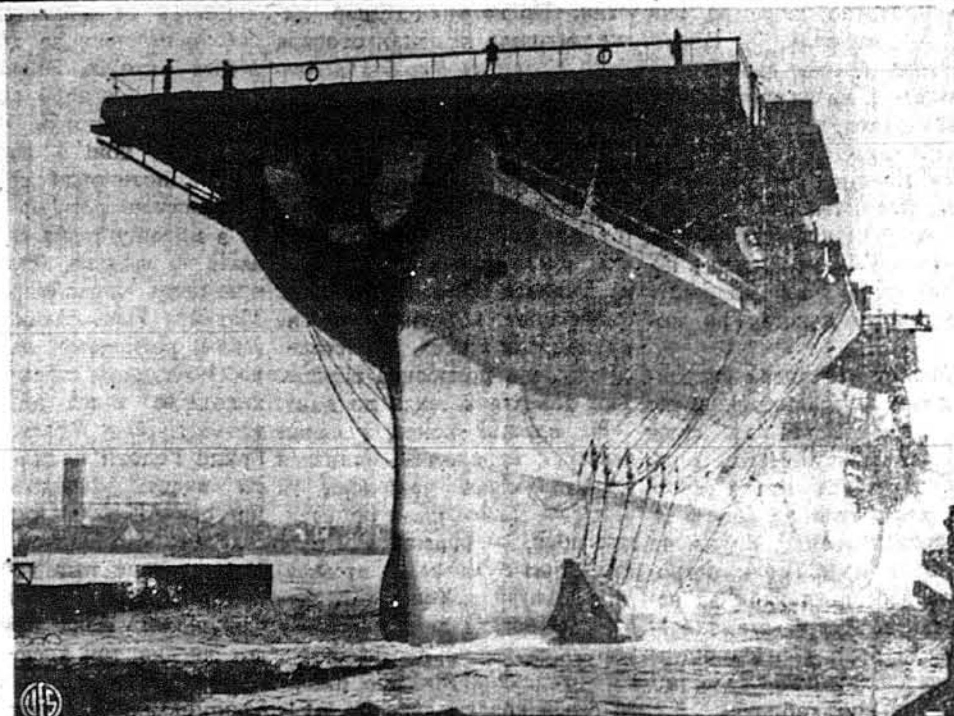
Відповідаючи на ці питання, Антоні Іден заявив, що уряд далі признає Атлянтійський Чартер, що він далі не признає ніяких територіяльних змін відносно Польщі від серпня 1939. року та не думає признавати ніяких змін, якщо вони не відбудуться за вільною згодою заінтересованих сторін.

Як американські часописи заняли становище, що цею заявою британський уряд піддержує польські домагання, британські урядники вияснили, що це тільки почасти правда; британський уряд саме попирає поляків тільки щодо того, що цеї справи не можна лишити до вирішення советському урядови односторонно.

СОВЄТИ ОБВИНУВАЧУЮТЬ НІМЦІВ ЗА МАСОВЕ ВБИВСТВО ПОЛЯКІВ

СМОЛЕНЬСК. — Надзвичайна советська комісія, що розсліджувала німецькі жорстокости, подала до публичного відома вислід своїх розслідів щодо трупів яких 11,000 польських офіцирів і вояків, найдених у лісах коло Катина, на Білоруси. Комісія складає вину за це вбивство на німців і наводить на доказ цього висліди лікарських оглядин і судових переслухань свідків. Советський уряд привіз на місце похоронення жертв представників заграничної преси, показав їм розкриті гроби, предкладав лікарські докази на советську заяву та дозволив слухати зізнань свідків.

Кожного польського вояка вбито вистрілом з револьвера, відданим у шию ззаду на близьку віддаль. За заявою розслідної комісії, для хоронення вбитих ужито російських воєнних бранців, котрих потім вибито нащіпленням їм тифусу або просто розстрілом.

НАЙНОВІШИЙ ЛІТАКОВОЗ ДЯДЬКА СЕМА.—Недавно тому спущено на води у Квинсі, Месечузетс, новий літаковоз для американської фльоти. Названо його „Генкок" за йменням відомого героя американської революційної війни, що підписав своє ймення на декларації американської незалежности величезними буквами. Корабель має 27,000 тон містоти.

ЗАТОПИЛИ 6 ЯПОНСЬКИХ КОРАБЛІВ У РАБАВЛЮ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ.— Летуни американської воєнної фльоти вдарили на японські кораблі, що стояли на якорях у заливі Симпсона коло Рабавлю, на Новій Британії, і, не дивлячися на сильний протилєтунський огонь, затопили 6 кораблів, разом на 27,000 тон містоти. Один з кораблів був нафтовоз.

Майже в той самий час інші летуни вдарили на важні ворожі бази на островах Адмиралеті, 370 миль на північний захід від Рабавлю, та розбили майдан Лоренґав на острові Манусі та Момоте на Лос Неґрос.

СІМ АТАКІВ НА АТОЛИ МАРШАЛА.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Літаки американської армії й воєнної фльоти доконали дальших сім нападів на строви Маршала. В атаках брали участь великі й середні бмбовики. Вони скидали бомби, острілювали скорострілами ворожі позиції та билися з ворожими летунами що вилетіли проти них, як також з ґрупою малих воєнних кораблів. В усіх цих опе-раціях американці не втратили ні одного літака. Вони відбили напад 30 літаків. Один літак системи „либерейтора" збив три ворожі.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ В КИТАЮ.

ЧУНКІНҐ. — Чотирнацята американська летунська сила вдарила знову по японській морській потузі й затопила японцям 6 кораблів, разом 11,600 тон містоти.

Середні бомбовики заатакували ворожий конвой коло Фучова, східно-китайського порту, та затопили два товарові кораблі, два товарово-пасажирські й один товаровий човен. Вони ушкодили теж тягаровий корабель на 2,700 тон містоти та зострілили один япоський морський літак.

ВЕЛИКА РОЛЯ ФЛЬОТИ В ІНВАЗІЇ ІТАЛІЇ.

АЛЖІР. — Аліянтські інвазійні війська на полудне від Риму посувалися далі вперед проти щораз більше зростаючого німецького опору. Помагали сухоземним війська з моря воєнні кораблі.

Тимчасом на лінії Ґустава над рікою Ґаріліяном німці вибили французів з позицій на горі Санта Кроче, але американці добули більше терену коло Касіна, не дивлячися на те, що цей терен німцями підмінований.

Італійці оповідають, що американські й британські кораблі приготовили були добре інвазію своїх військ на полудне від Риму в цей спосіб, що корабель гармати били по всіх важних пунктах Апійської дороги, якою німці мусіли би довозити посилення проти інвазійних військ.

НІМЦІ ВИКЛИКУЮТЬ ЛЕТУНСЬКІ ДИВІЗІЇ.

АЛЖІР. — Німці вживають видно всі свої летунські резерви, аби здержати доставу військ і воєнних матеріялів для аліянтських інвазійних сил, на полудне від Риму. З околиці Бордо в Франції відтягнено просто кожний літак. Не дивлячися на цю летунську діяльність ворога, аліянтські війська поширюють постійно свої бази.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА КРАСНОҐВАРДЕЙСЬКЕ.

ЛОНДОН. — Червона армія заняла Красноґвардейське, уфортифіковане місто під Ленінградом, перетяла останню залізничу лінію, якою могли би послуговатися німецькі війська в окрузі ріки Волхови, та підсунулася до естонської границі на 42 милі.

За московським комунікатом, положення німецьких військ між Ленінґрадом і озером Ільменом дуже важке; їм грозить піймання в пастку. Та німецька армія начисляє коло 250,000 вояків.

Московський комунікат каже, що коло Новгорода російські повзи розбили головну кватиру одної німецької дивізії.

БРИТАНІЯ РОЗКРИВАЄ СВОЮ ТАЙНУ ЗБРОЮ.

ЛОНДОН. — Британський уряд подав деякі подробиці про існуючий уже від 3 літ тайний модель розвідних і бомбових літаків. Модель називається „Албемарл" й виказав свою справність, возячи пошту на Ґібралтар, роблячи транспортову службу в Росії та тягаючи за собою безмоторові літаки („ґлайдери"). Ними висаджувано війська на Сицилії. Може летіти зо скорістю 250 миль на годину, долітати до висоти 10,500 стіп та, набравши раз топлива, може відбути дорогу 1,300 миль. Має 5 людей залоги.

НІМЦІ ВИБИЛИ ТИТА З ТУЗЛИ.

ЛОНДОН. — Юґославські партизани взяли приступом твердиню Мрконджіцґрад у західній Боснії, але рівночасно переважаючі німецькі сили заставили їх покинути стратеґічне важне місто Тузлу, в східній Боснії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Замісць оборони грабіж

Надзвичайна велика лава присяжних суддів одного повіту у нюйорськім стейті видала по закінченню свого слідства рапорт, котрий облетів всю американську пресу. Підносить цей рапорт у вимовний спосіб так звану робітничу ситуацію й кидає великий сніп світла на робітничі юнії. При чому не говорить про відносини між робітниками й роботодавцями, а про відносини між організацією й робітниками.

Ця умовина відразу вдаряє своєю небувалістю. Аджеж робітничу юнію організується на те, аби обороняти права робітників перед надужиттями чи визиском роботодавцями. Щож може бути в робітницій організації в відношенню між нею й членами таке, що в це мала би вглядати лава присяжних суддів, яка розглядає тільки ситуації, з яких виходять покривдження людей?

А преційь велика лава присяжних суддів, котра робила цей розслід, розкрила таку низку зловжитків робітничої юнії супроти її власних членів, що при читанню цього рекорду набирається враження, що тут мається до діла не з організацією на оборону прав і інтересів робітників, а з організацією, що має робітників прав і добра позбавляти.

Викриває лава присяжних суддів, що урядники робітничої юнії видавали багато гроша юнії, не подаючи членам про це ніяких звітів. Для праці на згаданім проєкті контрактори наймали робітників тільки за рекомендацією відповідної юнії, з котрою контрактори мали контракт. Коли юнія відтягала своє одобрення щодо якогось робітника, його негайно віддалювано з праці, бо юнія грозила страйком, якби такий робітник надалі остався на роботі. Контрактор не важився оставляти такого робітника на роботі, [illegible] мати тільки юнійних робітників. Лава присяжних суддів розкриває далі, що юнійні урядники стягали від робітників за право праці певні оплати, з яких вони не здавали ніяких рахунків, на які вони не давали ресітів, які отже вони певно ховали в свої кишені. На думку присяжних суддів, мається тут діло не з юнійною вкладкою, а з чистим грабіжом і вимушенням під покришкою збирання вкладки до робітничої юнії.

Вихід з такої ситуації присяжні судді добачують у поширенню демократичних прав членів юнії та в позбавленню юнійних урядників прав, чи привілеїв, робітничих царів. Треба заставити юнійних урядників відбувати правильні збори членства та давати на них звіти з видатків перед членами. Членів мали би карати тільки на основі рішення більшости зборів юнії, а не на основі рішення уряду юнії. Робітникам мало би прислугувати право приступити до юнії, без огляду на їх походження, віру чи расу. Вкладки встановляти й зміняти мали би тільки збори юнії, а не урядники.

Ці пропозиції є такі поміркована й виходять вони видно не з ворожнечі до юній, але з прихильности до них, що заражені такими проказами юнії зле зроблять, як цих порад не послухають.

Різні культурні джерела — наша сила

На сторінках часопису „Ню Йорк Таймс" порушено питання, яке дуже обходить теж і нас, американських українців. І то тих, що вийшли з старого краю, як і тих, що тут родились.

Іде про те, як розуміти американське громадянство. Себто, чи ставши через уродження чи набуття американським громадянином, треба зривати з своїм національним минулим і так ставати справжнім „американцем"?

Як бачимо, це таке питання, яке не є для нас якоюсь новиною. Ми самі нераз його порушували і пробували розвязувати на сторінках преси, чи в публичних відчитах, чи в тих рефератах, що їх виголошувано на подібну тему на різних наших зїздах і конґресах. Але так є, що це є таке важне й складне, що воно ще далі потребує не одного вияснення чи доповнення. Так є у нас, і так є з іншими національними ґрупами. І не тільки те. Це є загально - американське питання.

З того боку цікаве те, що останніми днями було згадане в „Ню Йорк Таймс", де вивязалась дискусія з такої завваги, що не треба ділити американське громадянство на „американців - жидів; американців-протестантів, американців-католиків", як це дехто робить, висуваючи релігійні різнородности як щось таке, що творить граничні стовпи між американцями. З цього поширилась дискусія на тему асиміляції, а властиво в цьому напрямі, що чужинецькі ґрупи не дають себе засимілювати, себто, що вони не стають „американцями".

[illegible] дискусії підкреслено, що взором, як не повинно бути в державі, є те, що виробляє Гітлер з своїм націзмом і тоталітаризмом, які ліквідують всяку різнородність. Якби ми хотіли піти в Америці націстівським шляхом, то мусілиб завести тільки одну національність, тільки одну релігію і тільки одну культуру. Та це є противне демократичному способови думання.

Демократія виходить з такого заложення, що люди можуть між собою різнитись під різними оглядами, а проте можуть бути льояльними супроти себе і держави. І почувати себе звязаними ось такими спільними льояльностями і ціллями та почуттями, що всі їхні зусилля збогачують їх спільну культуру.

Демократія рахується з тим, що не можливо видерти з душі людини її минуле, ось те все що склалося на те, чим та людина є. Бо ніяка людина не є плодом тільки сучасности.

Національні чи релігійні ґрупи передають теперішности те, що їх звязує з найкращим, що було в минулому. Це ті речі, що їх звичайно в життю найбільше цінимо, що ними найбільше дорожимо, а саме вони походять звичайно від наших родових і національно-групових звязків.

Це знов означає, що коли хтось вимагає, щоби ми були „тільки американцями", а не бере під увагу нашого національного і культурного походження, а в усякому випадку принаймні того останнього, той вимагає щось таке, що є неможливе до здійснення.

Що далі, коли хто так ставить справу, той рівночасно обдирає Америку від тих елементів, що роблять американське життя привабливим, гарним і сильним.

Демократія побиває тоталітаризм саме найбільше тим, що вона приймає усе добре й красне з усіх можливих джерел. Якраз у тому і сила демократії.

Злучені Держави це велика симфонічна о р х е с т р а, що складається з різних секцій і з різних інструментів. Це не є 130 міліонів осіб, з яких кожний грає на одному і тому самому інструменті!

Супроти цього треба всім погодитись з тим, що маємо в Америці різні релігії. Як і з тим, що маємо ґрупи з різнородним національним походженням. Годі за це забувати, чи це оминати, чи здушувати. Це не буде ніяка розвязка, бо тут іде про щось таке, що не дасть себе знищити.

Це є складова частина американської демократії.

Заключення з цього таке, що ми повинні виховувати такий тип американського громадянина, що це все розумів би. Значить, що розумів би, що оті різниці не є нашою слабою стороною, а навпаки, нашою силою. Завдяки ось таким різницям наше життя краще розвивається, набирає більшого розмаху і краси.

Тільки при цьому треба теж памятати за нашу спільну льояльність, та що доперва з усього цього твориться ось та наша американська спільність, яка репрезентує нас як одну державу і один американський нарід.

Навели ми оті розумування, бо, як сказно, на те саме сходить часто мова і серед американських українців. Є вона між самими молодими. Є і між старими. І є тоді, як молоді дискутують з старими. Тому добре звертати увагу на те, як розумні американці розуміють справжній „американський патріотизм". Як бачимо, він в нічому не противиться тому всьому, з чим звязане наше українське життя, коли воно задержує те, що належить до найкращої традиції української культури. А коли попри те, ми ще пробуємо обороняти український нарід в Европі, щоб він знов не попав у неволю і не стогнав під диктатурами та тоталітаризмами, то хіба за це треба нас хвалити, бо це означає, що ми є справжніми американськими демократами, бо ті завжди були і є далі проти гноблень і тираній.

Як бачимо, то можна цілком добре погодити українство з американською льояльністю і американським патріотизмом. Вправді ми це вже давно знали, але не шкодить повторити, коли подібну тему зачіпають американці. А як порушують її, то видно, що вона ще далі актуальна.

Як би ось так підходили!

Советсько - польський спір за границі не сходить з овиду. Навпаки, набирає щодалі тим більшої актуальности, бо з тим спором получено тепер ще інші справи, що кидають світло на те, чого можна надіятись в Европі по нашій вигрі. А що в цьому заінтересовані Анґлія і Злучені Держави, бож як вступили в війну, проголосили певні принципи, заповідаючи, що вони будуть примінені до нового ладу в Европі.

Коли іде про сам советсько-польський спір, а про нього тут говоримо, то польська сторона остільки зискала, що уряди Злучених Державв і Британії були готові в тому спорі посередничити, на що одначе Совєти не згодились. В тій дипльоматичній боротьбі, яка тепер ведеться, польський уряд на вигнанню має за собою Анґлію і Злучені Держави, але більш в формальному і моральному розумінню, бож ніхто з них не піде воювати з Советами, як вони поступлять у цьому граничному спорі в такий спосіб, як їм вигідно.

Не зважаючи на розбіжність думок про цей спір серед Обєднаних Держав, фактично є він уже вирішений самими Советами. А що ні Анґлія, ні Злучені Держави, через те їх рішення з ними воювати не думають, то яка може бути для Польщі надія на якусь зміну? Що тут може змінити польська пропаґанда? Чи ті польські професори, що висувають „відвічні" польські права до тих східних границь? Чи ті польські організації, що тут в Америці пробують добитись поновного затвердження ось тих границь для Польщі?

Уся та акція не доведе рішучо до ніякої зміни. Це ясне як сонце! Але є одна можливість, що моглаб заважити. Ось тою можливістю — є український нарід. Той, там в Европі. При його помочі можнаб спричинити справедливу зміну в східній Европі. Таку зміну, що в будуччині булаб благословенством для України і Польщі. А остаточно благословенством теж і для Росії. Ось таку зміну на сході Европи, пожадану зміну, може внести тільки незалежна і самостійна та соборна Україна.

Тому, якщоб у польських політичних діячів була хоч крихітка політичного реалізму, то вони не велиб процесу за справу, якої ніяк не можуть виграти навіть в найліпших умовинах, а взялисяб за іншу розвязку. Сказалиб у Лондоні й Вашинґтоні, чи де треба, що Польща сусідує з Україною і українським народом, а не з Росією. Сказалиб, що тільки український нарід має право вирішувати долю України. І то долю як Східної так і Західної України. А Росія і Польща повинніб стояти збоку і тому не перешкаджати.

Правда, дехто з поляків уже ставить справу так, що Росія не має права говорити за Західну Україну, бо в ній нема росіян. Але ті голоси не ідуть далі. Не кажуть нічого про те, що Польща зрікається свого права до Західної України, або принаймні годиться на те, щоб саме населення цеї землі ще раз рішило, чого бажає. Совєтський плєбісцит не може тут входити в ніяку рахубу, бо це було посміховище, а не голосування. Важним є тут День 1. Листопаду 1918 року, а потім День 22. Січня 1919. Хто хоче квестіонувати ось такі рішення українського народу, що запали у тих двох Днях, той повинен принаймні заявитись за поновним плєбісцитом, очевидно під американсько-анґлійською контролею. Інше думання є — нераціональне.

Польський часопис „Єдносьць - Польонія", що виходить в Балтімор, в числі з 21. січня б. р., пише таке, що в світі, як чують про „Західну Україну", то думають, що якщо є Західна Україна, то якжеж вона може бути польською землею. Каже далі, що світ не застановляється над тим, що колиб у тій Західній Україні навіть не було жадних поляків, то „навіть в такому випадку Росія не малаб жадного права домагатися тої землі, до якої моглаб зголошувати на підставі етноґрафічних засад деякі претенсії тільки вільна і незалежна Україна. Тільки, пише та ґазета, світ відноситься з байдужністю до політичних аспірацій українців, що використовує російська пропаґанда.

Цей часопис ще пише, що Росії властиво не іде про західно-українські чи білоруські землі, а тільки про те, щоб опанувати цілу Польщу та завести в ній комуністичний лад. А через Польщу посунутись потім далі, в інші краї.

Не входимо в те, що за пляни мають Совєти, бо проте можнаб говорити дуже багато. Але, коли Польща добачує, що Совєти ідуть ударом у саме її серце, так чомуж вона не борониться у світі таким способом, що може мати успіх, що може мати за собою там в Европі під самим її боком десятки міліонів людей, що булиб з нею. Ось таким народом може бути і український нарід, якщо тільки польський нарід заявиться, що він не хоче прилучувати до Польщі ніякої української землі, а ті, що були під нею, віддає незалежній і вільній та демократичній Україні, яка повинна по цій війні повстати в такий самий спосіб, як повинна повстати вільна і демократична Польща, як повинні повстати як вільні й незалежні Литва, Естонія та Латвія.

Народи усіх тих держав, нині поневолених, що стогнуть тепер під націстівським чоботом, не хочуть теж стогнати по нашій вигрі під комуністичним ярмом. Усі вони повинні творити один визвольний фронт при мировій конференції. І це може статись. Може таким робом повстати величезна сила. Але передумовою того є зречення Польщі з тих непольських земель на сході, що їх по першій світовій війні силою загарбала. Зречення не в користь Росії, але в користь справжніх своїх сусідів, а між ними в першу чергу в користь — України.

Без цього польсько-совєтський спір не посунеться ні на один крок вперед, коли глядіти на нього з реального боку. Тут мусить ввійти щось нове. Щось таке, що цілий світ мусить визнати за природне й справедливе. Бо тепер так є, у дипльоматичній грі, що властиво Росія „звільняє" і „визволяє", бо крутить тим, що ніби „прилучує" спірні землі до „України" чи там „Білорусі", а Польща опирає своє право на чомусь такому, що ніяк не може вдержатись, бо не має за собою навіть того викруту, якого вживають Совєти.

Народжується нова епоха теж і на сході Европи. Велика епоха. Тільки треба вміти поневоленим ту епоху використати для нового, ліпшого життя, побудованого на нових моральних засадах, а не на старих навичках, що накоїли стільки лиха.

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

15)

VI.

Скріплював свої позиції полковник Подобайло за Дніпром, скріплювали і поліські полковники у Чернобилю. Увесь тиждень кипіла гарячкова робота; копали вали над рікою, будували греблі для лекшого доступу до ріки з південної сторони. В день і в ночі працювали на переміну ковалі у двох кузнях: Сторчаком прибивали коси до держаків, окопували дубини, дорібляли гострі сталеві кінці на списи, гострили старезні шаблюки й сокири. Всяке залізо, яке лиш знайшлося в околиці, перековували на зброю, — навіть сталеві рала сохів. Охочого люду стагалося на заклик і не мало, та зброї не було. Не було звідки її й дістати. Післанці з Київа вернули ні з чим. Привезли, правда, два вози старезних рушниць та бочівку пороху й куль. Та була то капля в морі. На більшу поміч міщанство київське не спромоглося; — зброїлося само, щоб коли Литва підступить до Київа — рідного міста боронити, й віддати всю зброю козакам відмовилося.

Полковники з сил вибивалися, щоб дати набігшому з усіх сторін люду хоч сякий такий порядок. Їх зусилля марнувалися. Не приймав набігшої черні один полковник у свій полк, вона гурмами сунула до другого полковника, від другого до третього, забираючи їм дорогий час. Просили й молили полковників приняти їх, дати їм зброю, навчити нею володіти, а вони битимуться не гірше козаків. Доводи полковників, що їх не приймають власне тому, що зброї брак, що нема часу на навчання — не помагали. Селяни ремствували:

— Козацтво лише за себе дбає, — нарікали. — Бідний підданець провів своє життя на панщині, не навчився зброєю орудувати, то хоч гинь тепер. На щож було панів проганяти, коли не даєте нам чим від них боронитись? Ліпше нам було не рухатись. Може пани й ласкавіші булиб. Козак в небезпеці втіче, а нас залишить вельможному панству на поталу.

В обличу небезпеки вилазила наверх душа черні, вічно боязлива, дріжуча за свою нужденну шкіру. Чернь віками бунтувалася проти своїх панів коли чула за собою якусь сторонну силу. Колиж та сила була мала, коли загрожувала небезпека кари за неслухняність, чернь ще завчасу готова була в панів помилування прохати; жалувала, що проти них ворохобилась.

Полковники і радіб приняти селян в козацькі ряди, але вдіяти нічого не могли. Приняти селян та гнати їх, — озброєних косами, вилами й сокирами — на панцирну кінноту, вважали злочином, безкорисним нищенням людської сили. Полковники тепер лише побачили, як неприготована була Козацька Україна до ведення війни на два фронти. Знали, що приготуватись не було коли, — не було часу й засобів, — тому не нарікали. Вживати селян навіть до робіт не могли. Треба їх було чим покормити, а козаки й самі живился чим Бог пішле. Запасів за короткий час не призбирали ніяких. Користалися тим, що привозила шляхта. Тож завертали селян до домів.

На власних конях, з сяким таким вирядом зїздилася шляхта, міські ремісники та старі, — каліки ще з попередних воєн, — козаки. Цій силі старшина була рада, приймала без вагання. Хоч також знала, що багато з них може у критичну хвилю перекинутись на литовський бік, або підняти серед козаків заколот у рішаючий момент бою. Ні в кого, однак, не написано на чолі, що він думає.

З під Бабиці повернули до Чорнобиля козацькі недобитки полковника Голоти. Бабицька переправа через Припять зістала ніким не обсаджена, а це збільшувало неспокій старшин за долю Північної України. Зібравши всі недобитки наскоро сформували знов три полки. Найкращі козаки й коні з попередних полків потворили перші сотні. Наступні сотні формувалися з новоприбулих старих козаків та шляхти. Сила полків виносила: Чорнобильський — Михайла Панькевича полк-дві тисячі комонника, наполовину на мотузяних стременах і з холодною лише зброєю та пятьсот піших; Брагинський — Гриця Голоти полк — півтори тисячі кінних та також пятьсот піших; вирядженних так само як і Чорнобильський. Найвилнішим та з добрим вирядом був третій полк, — Овруцький, Івана Бруяки, — що числив три тисячі кінних і лише пятьдесять піших, сформований зо шляхти й шляхетськими засобами вирядженний. Вся Чорнобильська залога виносила на шість і пів тисячі комонника та трохи більше тисячі піших. Була ще з тисяча люду з косами й дубинами, але з такою зброєю приділу до сотень не дістали. Вони утворили таборову сотню, одну для усіх полків. Артилерії не мали ні одної гармати. Полковник Подобайло прислав дві гаківниці[28]) та не було до них ні куль ні пороху.

Козацькі розїзди через Брагин вдержували сполукку з позицією полковника Подобайла, а взідтам висилали перебраних звідунів під саму Річицю. Другого дня повідомив полковник Подобайло, що в Річицю прибув князь Радзивил. Ще через кілька днів, 20. липня, пізно ввечорі, від Подобайла прибув гонець з вісткою, що литовська армія готується до походу на Україну й веде розвідку по обох головних напрямкам — по шляху Річиця-Холмець-Лоїв в полуденному напрямку і Річиця-Бабиця-Мозир, в напрямку полуднево-західньому.

Заворушилися в Чорнобилі. Однак проти литовської сили вирушати не могли. Від Бабиці до Чорнобиля і від Чорнобиля до Лоїва по девятьдесять верств простору. Цей сто вісімдесятьверствовий простір обсадити військом хочаб по більш доступних пунктах не було спроможности. До того, ще невідомо було у котрому напрямі Радзивил вирушить. Хвиля вимагала вибору одного старшого команданта. Ніхто однак з полковників не почував себе здібним обняти загальний провід над військом, чи може не хотів брати на себе відвічальности за успіх з такими мізерними силами.

(Дальше буде).

[28]) Гаківниця — пішa гармата, важила не більш 80 фунтів.

Ґазетярський промисл

Для пересічного читача газет варто теж знати, з чого газети втримуються. Це питання стає тепер актуальним, коли внаслідок недостачі паперу дорожіють газети і читачі не звертають на це належної уваги. Хто привик читати газету, не дуже дбає за ціну. Мусить її мати, як хворий лікарство, або як алькоголік свій трунок.

Загально стверджений факт, що у воєнному часі росте інтерес до газет, щоб читати звідомлення. А хто то особисто не заінтересований тепер у війні? Кожен має когось із своїх найдорожчих на фронті, або в військовім таборі, або десь на морю. Отже читає кожен газету. А газетярі-видавці мають свої клопоти. Вони мусять газету втримати, щоб догодити публиці. Видавці-підприємці журяться вперше чергу редакторами, бо добрий редакційний персонал творить властиву вартість газети. Щойно, як добре наладжена редакційна сторона, газета має попит. А тоді треба вже подбати про фінансову забезпеку газети.

Від 10 літ користають більше ще й бізнесмени з газет. Вони поміщують оголошення за постійну ціну в газетах, але число читачів, або, як ми кажемо, циркуляція газети росте. Отже чим більша циркуляція, тим більша вартість оголошень для підприємців, бізнесменів та робітників. Бо то різні бувають оголошення, а багато таких, що дають робітникови нагоду найти працю. Отже росла кілька літ циркуляція, а ціна оголошень була тасама. В американському газетярському промислі устійнено ці оголошення в такий спосіб, що газетна адміністрація продає в газеті місце за таку то ... Є вже втерте слово в американській газетярській індустрії: „Милин рейт", значить ціна так званої аґатової лінії друку, а до того ще ціна одного цаля місця в газеті від одного міліона циркуляції. У практиці виходить, що лінійка дрібного друку разом з місцем досягала ціни $2.23 за цаль („інч") в 1942 р., а $2.66 в 1943.

Одначе тепер кошти оголошень ідуть вгору, а причина тому недостача газетного паперу. Це тому, що підприємці не клопочуться так дуже оголошеннями, як читачами. Вони знають, що як хто мусить помістити оголошення, то дасть і ціну. Тому вони більше місця присвячують матеріялови редакційному, щоб догодити читачам, бо від них дістануть вищу ціну за газету.

Для порівнання варта згадати таке: Ню Йорк Таймс із циркуляцією 420,000 примірників рахує $15.40 за інч місця в колюмні при оголошенню; Таймс-Геральд в Даллас, Тексас, з циркуляцією 110,000 примірників жадає тепер $3.20 за інч, а Геральд в Рутленд, Вермонт з циркуляцією 16,000 примірників рахує $1.05 за інч оголошення. А все треба ще додати до того пересічно 76 ц. за стрічку друку. Та не зважаючи на підвишку ціни оголошень видавці підносять теж ціну передплати, бо з оголошень таки не можуть втримати газет. Так напр., коли в 1929 році дохід з передплати для газет досягав пересічно в Америці 25 відсотків, а решту видатків покривали з оголошень, то в теперішньому часі прихід з передплати доходить до 40, 45, а навіть і 50 відсотків. Значить американська газета починає тепер чимраз більше спиратися на читачах.

Як стоїть справа з фінансуванням українських газет?

Ми не маємо під рукою статистичних дат, як фінансуються українські газети. З досвіду знаємо, що вони стоять передплатою, по скільки за передплату можна вважати доплату до членських вкладок від членів бенефітових орґанізацій, що видають свої органи. Отже на підставі дат видавництва „Свободи" можна ствердити, що з дійсної передплати і отих членських додатків видавництво „Свободи" дістало в минулому році на покриття коштів 82.5 відсотків; з оголошень 8 відсотків, а друкарня за роботи принесла 9.5 відсотків. На будуче, з огляду на ціну й недостачу паперу справа видавництва погіршується. Насамперед, що нема нових джерел приходу, бо оголошень в газеті небагато, як зрештою вони, як зазначено, не приносили багато. Друкарських приходів теж меншає, отже лишається як єдине правдиве джерело приходу на втримання газети — передплата. Подавляюча більшість передплатників це члени У. Н. Союзу, від котрих не можна жадати підвишки без ухвали конвенції. Отже стаємо перед питанням: Хто то має принести себе в жертву для видавання газети?

Знаючи з досвіду наставлення нашого загалу, неодин скаже, щоб обтяти плату робітникам в друкарні та працівникам в редакції. Тут треба сказати вітверто: Навіть наш громадянин мусить раз зрозуміти, що робітник при газеті, все одно, чи це редактор чи складач, має право до мінімальних життєвих вимог так, як і цей робітник, що працює при „дефенс", чи де інакше. Отже не можна все вимагати, щоб газетярські робітники були жебраками і діставали свою платню так сказатиб „з ласки народу". Бо „достойний ділатель своєї нагороди". Це тимбільше, що багато таких робітників уже старіється і не може йти за прошеним хлібом.

Лишається отже правильна дорога: Коли в теперішному часі великих всесвітніх подій, з якими теж звязана доля українського народу, наш загал настільки інтелігентний, вироблений та патріотичний, що доцінює значіння видавання єдиного на світі українського незалежного щоденника, то цей загал повинен відповісти на це посиленим складанням добровільних жертв на ювілейний дар „Свободі" як на пресовий фонд для дальшого видавання „Свободи" як щоденника.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДІ"?

Дальші жертви зложили на „Ювилейний Дар „Свободі":

Стефан Дідуля, Адріян, Миш., $1, Катерина Бойко, Провиденс, Р. Ай., $1.40, Осип Садницький, Асторія, Л. Ай. $1. З. Курочка, Оберн, Н. Й. $1, Петро Новак, $1.

Бр. св. Петра й Павла, від. 102 У. Н. С. з Джерзі Сити, Н. Дж., ухвалило на річних зборах $10, переслав секр. Микола Бусько. Тов. Запорозька Січ, від. 246. У. Н. С. у Вест Варвик, Р. Ай і складка членів на зборах, дали як слідує; з братської. каси $5, відділовий секретар, який і прислав цілу складку, В. Сподарик, дав $2.50, а по $1 склали: І. Пилюк, Л. Москалик, Іванна Семчук, П. Коць, Гр. Притула, М. Мартинів, разом $13.50. Складка у від. 473 в Монтреалі, Канада, дня 13. січня 1944. принесла $38.50. Склали: $5: Маруся Харабарук; по $3: М. Глібчук, О. Чайківський; по $2: С. Дедів, І. Розвадовський, М. Крисован, Н. Панасюк, М. Єдлінський, П. Самотіс, В. Куначець, Марія Сосницька. $1.50 дав В. Побігушка; по $1: Ю. Дейнека, Т. Козуб, А. Ковальчук, Р. Дячук, А. Була, П. Гриневич, М. Ленько, В. Лилик, С. Шляхковський, С. Галай. „Попередно вислав я вже $11 на Ювилейний Дар, а тепер посилаю решту $27.50 від членів-передплатників". — О. Чайківський, секр.

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: Як складають Ювилейний Дар Свободі?).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Українці Дітройту для воєнних змагань Америки.

Український День Дарування Крови.

На засіданнях Української Федерації в Мішіґані піднесено думку зачати акцію серед українського громадянства щодо реґістрації жертводавців крови для ранених американських вояків. Теперішний воєнний час вимагав ініціятиви для такої акції серед американських горожан українського роду, бо кожний нині вже розуміє, що кровна плязма є необхідною для ратування життя ранених нашої армії, в якої рядах є нині теж і десятки тисячів хлопців українського роду, які проливають свою кров на далеких фронтах за ідеали американської свободи.

На останніх зборах делеґатів Української Федерації директор Української Щоденної Радіо Години, п. М. Шустакевич, подав заяву, що він візьме на себе обовязок повести таку акцію і зорганізувати загальну реґістрацію у справі дарування крови. Збори, очевидно, цю заяву дуже радо приняли. В тій цілі він порозумівся з головною кватирою Американського Червоного Хреста, де за спільним порозумінням назначено Український День Дарування Крови, який є назначений на місяць лютий. Дата дня буде однак проголошена після скінчення реґістрації жертводавців. В порозумінню з А. Ч. Хрестом зложено комітет з трьох осіб, у який увійшли М. Шустакевич, як завідатель реґістрації Українського Дня, о. Стефан Тиханський, як предсідник реґістрації для східної сторони та о. Стефан Побутський, як предсідник реґістрації для західної сторони Дітройту. Комітет означив квоту у висоті 500 пайнтів крови. Аґітація за реґістрацією зачалася рівночасно на щоденних програмах Української Радіо Години та в церквах. Реґістраційні карти, на яких є надруковано „Юкрайніян Дей", розпродільно по всіх українських народних інституціях і клюбах, де добровольці мають нагоду зареґіструватися. Реґістраційні карти є в У. Н. Домі, Мішіґанській Лізі, Українським Американським Політичним Клюбі при Сікат, в Українським Демократичним Клюбі, Українсько-Американським Сентрі при Карпентер вулиці, в парохіяльних канцеляріях та в дирекції У. Р. Години. Зорганізовано серію промов на програмах У. Р. Години, а час на цілу пропаганду за Український Днем зістав дарований її директором. Досі промовляли в цій справі М. Шустакевич, пані Річард Форсайд від А. Ч. Хреста, о. Стефан Тиханський, о. Стефан Побутський, пані Юлія Шустакевич, а дальше є намічені промови наших лікарів, доглядачок хорих та українських провідних громадян. Імена реґістрантів подається до загального відома на програмах У. Р. Години. За тиждень кампанії показалися вже гарні результати, хоч багато наших громадян має якийсь незрозумілий страх перед уділенням пайнта крови для ратування життя наших ранених вояків. Деяким нашим батькам і матерям, жінкам, сестрам і братам може ще не ясно, що цей пайнт крови, який вони подарують для А. Ч. Хреста може якраз вратує життя їх власного сина, мужа або брата. Війна вимагає жертв крови і матеріяльних жертв і Дітройтська Громада вірить, що осягне свою квоту 500 пайнтів крови, защо буде кредит для всіх українців Дітройту, навіть і для тих, котрі не дадуть.

Сто тисяч долярів у бондах на воєнний полевий шпиталь.

Українська Радіо Година, яка веде акцію продажі воєнних бондів від першої воєнної позички і через яку українське громадянство закупило вже поверх чверть міліона долярів вартости бондів, та яка перевела реґістрацію закупна бондів серед українців Дітройту на суму поверх міліона долярів, отримала поручення від Департаменту Скарбу через Мішіґанський Воєнний Фінансовий Комітет, щоби кампанію за продажю бондів Четвертої Воєнної Позички повернути на ціль госпіталізації для американської армії.

Уважаючи, що ця справа вимагає більших зусиль та повної кооперації нашого громадянства, п. Шустакевич уважав за відповідне порозумітися в цій справі з провідними людьми в нашій громаді. В пятницю, 14. січня зійшлися в цій справі на нараду наші провідники, котрі в кооперації з У. Р. Годиною положили найбільше праці в продажі бондів, як о. Стефан Тиханський, о. Ст. Побутський та інші. На зборах постановлено покликати до життя спеціяльну громадську репрезентацію, яка як відділ Воєнного Фінансового Комітету приняла назву „Дітройтський Американсько - Український Воєнний Фінансовий Комітет". Щоби не тратити часу на скликування різних мітинґів, бо час кампанії триває тільки чотири тижні, постановлено зложити громадську репрезентацію через назначення, з осіб, котрі можуть посвятити справі троха більше часу, а рівночасно репрезентують, як предсідники, наші центральні організації, клюби та народні доми. У склад комітету увійшли й приняли свої уряди такі громадяни: о. Стефан Побутський, предсідник, о. Стефан Тиханський, 1. місто-предсідник, адв. Іван Панчук, 2. місто-предсідник, Микола Шустакевич, касієр, адв. Петро Касій, секретар для східної сторони, Андрій Градовський, секретар для західної сторони міста. До дирекції комітету увійшли: Василь Довгань, Олександер Стек, Іван В. Іванчук, Іван Чайковський, П. Задойко, учитель Петро Голей, Омелян Пелех, Анна Кіптик, Марія Прокопович та Анна Стисловська. від українського жіноцтва. Екзекутива комітету рішила взяти за обєктив теперішньої кампанії закупно полевого шпиталю для нашої армії, що включатиме — Шпиталь Для Конвалесцентів з 1000 ліжками, Моторовий Юнит, та Кліринґ Стейшен для ранених.

Сума за це шпитальне наладження виноситиме 100 тисяч долярів у вартости бондів. Цей шпиталь буде дарунком від українців Дітройту, зацо громада отримає цертифікат від Департаменту Скарбу та почесну згадку від генерального хірурга, генерала Кірка. Кампанія за продажю бондів на суму 100 тисяч долярів зачалася негайно на програмах У. Р. Години та по церквах і перші дні принесли добрі результати. Комітет вже продав бондів на суму 30 тисяч долярів. Між покупцями бондів належить згадати п. Семена Тимочка, який сам купив бондів на суму $25,400. Громада наша взялася зі запалом до праці і комітет має надію, що осягне свою квоту ще перед замкненням кампанії за Четвертою Воєнною Позичкою.

Андрій Градовський, секр.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛОБ ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧИТЕСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 17. січня 1944 року помер у 45. році життя **ПЕТРО ЛИТВАК**. Вступив до Тов. ім. Івана Франка, від. 334 У. Н. Союзу в Клівленд, О., 20. грудня 1925 року. Покійний походив з села Білич, пов. Старий Самбір, Галичина. Полишив у смутку жену Марію і сина Михайла. Похорон відбувся в четвер, 20. січня з церкви св. Володимира на цвинтар Бруклин. — В. Й. П.! С. Морозович, секр.

Дня 21. січня 1944 р. помер член Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 281 У. Н. Союзу в Байон, Н. Дж. **ПЕТРО БОРИС**. Покійний походив зі села Воробіївка, пов. Тернопіль. До У. Н. Союзу належав 26 літ. Прожив 57 літ. Покійний був щирим українцем і жертводавцем на різні американські і краєві народні цілі. Покійний полишив у смутку жену Марію і дочку Анну Дорчук. Похорон відбувся 25. січня з дому жалоби, 672 Boulevard до церкви св. Софії, а опісля на вічний спочинок. — В. Й. П.! Л. Бачинський, секр.

У відділі 198 У. Н. Союзу у Порт Джерві, Н. Й., померла дня 18. січня 1944 р. **НАТАЛІЯ ГРИНЕВИЧ**, довголітня членкиня Бр. св. Михаїла. Полишила в смутку двох синів і доньку та внуків. Похорон відбувся 21. січня з церкви св. Марії. — В. Й. П.! І. Александрович, секр.

До всього членства У. Н. Союзу!

Взиваємо все наше членство взяти активну участь в 4-тій воєнній позичці. Обовязком кожного члена є не тільки самому закупити бонди на можливо найвищу суму, але також попрацювати над тим, щоб зєднати якнайбільше покупців з круга своїх знайомих та приятелів.

До цього обовязку взивають нас наші сини, брати, чоловіки, що віддають своє життя на полю бою за нас, нашу свободу, за наше краще завтра.

Виконати це є теж нашою патріотичною повинністю як членів У. Н. Союзу супроти теперішніх величезних воєнних вимог нашої країни.

До цього обовязку кличе нас і постанова Українсько-Американського Комітету Продажі Воєнних Бондів, що поставив собі за ціль розпродати в цій 4-тій воєнній позичці бондів на суму пять міліонів долярів.

Ми мусимо доконати того, щоб ця ціль була вповні осягнена. Тому берімся до праці негайно. Хай отже кожна членкиня і кожний член стануть активними працівниками в цій нашій кампанії за продаж бондів на суму пять міліонів долярів.

А щоб У. Н. Союз міг мати докладний реєстр щодо того, на яку суму воєнних бондів закуплять його члени в цій 4-тій воєнній позичці, то просимо:

1. Щоб кожний член, купуючи бонди в часі теперішньої 4-тої кампанії продажі воєнних бондів, вживав при купні бондів тільки цеї аплікації, на якій вгорі є напис: UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, under the auspices of the UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE.

2. Щоб кожний член, купуючи бонди, домагався, щоб банк, почта, чи фабрика (залежно від того, де даний член буде купувати бонди) прибили свою печатку на посвідці, званій RECORD RECEIPT.

3. Щоб кожний член, виповнивши посвідку (RECORD RECEIPT) подав на ній докладно своє імя і назвище, адресу, число відділу У. Н. Союзу, до якого належить, та суму закуплених бондів.

4. Щоб кожний член памятав, що по виповнену посвідку (RECORD RECEIPT) треба вислати негайно на адресу: **UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, 847 North Franklin St., Philadelphia, 23, Pa.**

ЗА ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ У. Н. СОЮЗУ:

М. Мурашко, гол. предс. **Д. Галичин**, гол. секр.

ЙОНҐСТАВН, О.

Нова молода співуча сила.

„Ди Йонґставн Дейлі Виндикейтор" з 13. січня б. р. подає про виступи учеників Дана Мюзікол Інститут в комічній опері С. Ґілберт-Соливана „Айолянте", а між ними є молода американська українка, панна Марія Москалик. На її виступ прибуло багато теж і українців.

Попередно на протязі чотирьох років головні ролі в різних операх, виставленим згаданим інститутом віддавала сопранистка панна Оля Мусійчук, що є тепер учителькою в публичній школі й далі студіює спів та музику. Панна Марія Москалик перебрала її місце в Інституті й ми бажаємо їй з щирого серця якнайбільшого успіху.

Громадянен.

Чий це моряк?

При танцях, ... установою Юнайтед Сервис Орґанізейшен „ЮСО", пішла дівчина в танець з моряком. Упродовж танцю придивляється йому ближче і завважує на згибі його руки бранзолетку з написом: „Руки проч від нього. Він є мій. — Маргарет".

Хто заключує супружа?

Треба дві партії для заключення супружа: незамужної доні і настирливої мамуні.

ДО ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В СТЕЙТІ КОННЕКТИКАТ!

Повідомляємо, що

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

всіх відділів У. Н. Союзу зо стейту Коннектикат відбудуться

В НЕДІЛЮ, 30. СІЧНЯ (JANUARY 30, 1944)

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ НА ПАРК СТРИТ, NEW HAVEN, CONN.

Збори зачнуться точно в год. 2. пополудні.

Усі відділи повинні обовязково прислати своїх представників на ці збори. На зборах буде обговорена справа 50-літнього ювилею У. Н. Союзу. Цю справу представить член чоловного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, який приде на збори. Також у справах організаційних буде промовляти організатор У. Н. Союзу **А. Малаңчук.**

Окружний Комітет Відділів У. Н. Союзу.

ТРЕБА ХОРИСТІВ ДЛЯ ВИСТУПУ В КАРНЕҐІ ГОЛ

Повідомляю, що з припоручення Ювилейного Комітету Відділів У. Н. Союзу Метрополітальної Округи я зорганізував мішаний хор для виступу на святі 50-ліття У. Н. Союзу, що відбудеться в Карнеґі Гол, 5. березня. Щоб цю доповнити цей хор, запрошую любителів співу з хоровою практикою і добрими голосами до участи в цьому хорі. Проби відбуваються в

STEINWAY BUILDING,

113 W. 57th Street (near 6th Avenue) Room 601, New York, N. Y.

у вівторок і суботу кожного тижня від год. 7:30 до 10:30 вечером.

Юрій Кириченко.

ДО ВІДДІЛОВИХ СЕКРЕТАРІВ У. Н. СОЮЗУ

Прохаю тих відділових секретарів, котрі ще не прислали спису своїх членів, що служать у збройних силах, щоб прислали його якнайскорше до головної канцелярії У. Н. Союзу.

М. Мурашко, гол. предс.

Новобранці

Непривітний був ранок 18. грудня. Тяжкі зимові хмари нависли над сталевим Дітройтом. Різдво наближалось і кожен старався натягати колишній безжурний настрій. Він, цей настрій, поправді ніколи не був цілковито безжурний. Все були люди, що журились чимось і все були причини всякої журби. Та ось цього ранку якась особлива журба шукала собі жертви і ходила вже від вчасного ще темного ранку, не давала супокою матері, болісно стискала серце молодої дружини і тихцем турбувала дівчину-суджену.

Поважний Дядько Сем у пасисто-зоряному мундурі, у високому циліндрі бистро вказує: Ю, енд Ю!!! І це одно пекуче слово дзвенить настерливо в ухах, біжить за вами аж ген, ген, до кінця вулиці, аж до закруту. Дядькові сині, все такі лагідні очі, стали тепер строгі, приказуючі. Вони слідкують за кожним сином, нареченим чи молодим мужом... А журба користає з цього. З приємністю сідає на чоло молодої дружини, морщить його, не дає спати, одбирає їду і охоту до всього. І так усюди. І так ранком, 18. грудня ця журба сміливо заходила до тих родин, на які строго тикнув своїм вказуючим пальцем Дядько Сем.

І ось мати виряжає свого, може й одинокого сина, в далеку дорогу, а журба біля неї. Молода дружина, з блідим личком, з опухлими від плачу очима, складає мужови потрібні річі у валізу, а журба як невідступна товаришка у всьому їй помагає. І дівчина-суджена крадькома ковтає пекучу сльозу і питає в душі: Чи верне він?

А журба зй у вічі регоче: Пожди, побачиш!

І ось здається все готово. Двері відчиняються, уся родина рушає провожати того, якого вибрав собі Дядько Сем. А було їх цього разу сім сот! І сім сот родин їх, приятелів і знайомих, спішили на залізничу стацію, щоб попращати того вибраного. Одні жартували, інші оповідали собі якісь свої справи, а ще інші говорили байдуже: якось воно буде.

Журба не до усіх має доступ.

Авто за автом підїзджає під залізничу стацію, а з нього висідають все нові люди, з різними обличчями. Ждальня наповняється ущерть всякого роду людьми. Ось молода мати з двома хлопчиками, а біля неї гурток знакомих чи родин, а він, молодий батько по черзі бере на руки одного то другого сина. Хлопчики щось лебедять та в загальному гаморі не чутно. Там під вікном хлопець з дівчиною обнявшись забули на весь світ. Шепчуть собі прощальні солодкі, а може й гіркі слова — хто його знає. А онде „чорні", гурток один, другий, третій. На їх обличчах сум і неспокій. А онде висока плечиста дівчина — яка дивна, сіра така, як нинішній день. Лице бліде аж біле, від його відбивають великим контрастом штучно червоні губи. Знать не виспана. Спід зімнятої хустки виглядає ясне нечесане волосся. Вона в штанах, у витертому ковті, завзято курить цигаретки і пускає густі клуби диму. Це фабрична робітниця, по нічній шифті прийшла попрощати свого товариша, а може любка. Він теж здоровий, нівроку. Біля них нема ані родини ані приятелів. Вони — самі. Але не сумують.

Але хто це? Недавній диригент Українського Молодечого Хору в Дітройт! Він теж надобився Дядькові Семові. Біля його зажурена молоденька його дружина і решта родини. І він іде... Мимохіть згадується його коротка й успішна хорова праця в Дітройт. Десь ще рік тому, на Різдвяний Вечір, мав прекрасний концерт американських колядок, а між ними й українських, а тепер і він туди.

В тім озвався голосник. Усе раптом заніміло, а рівний голос заповів: за пять хвилин покликуватиму частини. Кожен новобранець, що належить до цієї частини, нехай негайно підходить ось тут до стола і голосить своє імя!

Не зволікайте! — Голосник замовк... Значить, ще тільки пять хвилин, а потім — розлука!

На як довго, чи верне, чи побачу його ще... Боже мій!... Знова загуло від різних слів, безліч питань.

Ще тісніше стинулись руки і мимохіть згадалась пісня: „Коли розлучаються двоє..." Дехто кралькома втирає пекучу сльозу. Сум полягається за горло щось кліщами стискає. Виходиш з дому, здається нічого; попрощається, побажаєш йому щасливої дорги, зробиться сумно — але коли бачиш цю масу народу, коли вкінці кінчається остання з пяти останніх мінут... О, Боже, якже тяжко робиться! Здається нема чим дихати, до горла тиснеться якась галушка, ви насилу ковтаєте її...

Аж ось знова загремів голосник: Хлопці з частини 25, підходіть... Та тут його слова заглушила хвиля гіркого плачу. Два маленькі хлопчики міцно вчепились свого батенька за шию і лебедять: бери, бери нас із собою. І ми теж хочемо до Дядька Сема! Їх мати мов скаменіла, не плаче. Вона побілділими устами щось говорить, та ніхто її не чує. Хлопчиків насилу відривають від батька і він штуркаючись об других зникає у товпі. Маленькі сини пригорнувшись до занімілої матері — плачуть, плачуть...

Горе здавило усіх мов ланцюгами. Журба утікла ген, вона там... дома жде. А тут голосіння, зойки здається мури розривають!

Частина 31 — заповідає голосник.

Нараз зривається роздираючий голос старенької „чорної" матері. Вона вчепилась руками за свого сина. Та він в останнє обняв свою бідну страдальницю і подався до стола, а вона упала на камяну долівку, кулаками била об землю...

Її підняли і вона дальше знеможеним голосом лебеділа урвані слова: пішов... нема... нема... Її провожали приятелі на двір, домів.

За нею попала у спазми якась молода „чорна". Вона не плакала, а кричала, під нею ноги вгинались, не могла перебороти розлуки ані фізично ані душевно.

А там теж одна, дві, три молоденькі... вагітні... Рука твоя мимохіть нишпорить за хусточкою і ти крадькома втираєш гарячу сльозу, яку витиснуло оце безмежне людське горе.

Аж ось частина 48! Нова хвиля тяжкого заворушення. Один, другий виривається з обіймів і летить на приказ голосника до цього страшного стола наче на гільотину. Тикне своє імя і спішить до залізної брами, до возів... Оглянеться ще, та бачить тільки хвилюючу товпу.

Здрігнулась молоденька Яриночка... Прощає свойого Степана... довго стоять в обіймах і тільки чутно здавлене ридання. Нема слів, ані звуку... Він випрямився, звернувся до решти родини... прощайте мамо... я верну! І пішов.

А дружинонька наче підтята квітка схилилась батькови на грудь. За сльозами нічого не видно. Залізна брама заперлась, голосник замовк. Не втихло ще приглушене ридання покинутих. Поїзд рушив, махають капелюхами, мають вохкі хустички...

Чутне залізне шипіння: нема... пішов — нема... пішов...

А чим дальше котяться колеса поїзду, прискорюють бігу, тоді шипіння зміняється на скореньке: поїхав... поїхав... поїхав...

Сігма.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 911. Смертельна пастка.

І знов Тарзан приказав приготовити горіючі стріли. Незадовго будинок головної кватири був в огні.

Один націстичний вояк кинув походню на повз. Вона полетіла припадково крізь отвір у середину.

Вона впала на слонів і зчинила поляку. Вони стали бігти наосліп.

SO IT SEEMED THAT TARZAN'S WAR MACHINE WHICH HAD BEEN A SAFE SHIELD, WOULD NOW BECOME A DEATH TRAP.

Повз без керми погнав просто на горіючий будинок.

Здавалося, що военна махіна Тарзана, що мала бути безпечним щитом, стане смертельною пастдою.